

М. М. Скорик,

кандидатка філософських наук, старша наукова співробітниця,
директорка,

Київський інститут гендерних досліджень,

E-mail: kgsi.org@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4780-8261>

Огляд національного досвіду вимірювання гендерної нерівності в Україні, 2009–2021 рр. Частина I. Урядові практики гендерних вимірювань

Огляд представляє наявні в країні практики гендерного вимірювання, починаючи з 2009 року, і визначає прогалини в інструментах, методах та індикаторах, які використовуються для вимірювання гендерної нерівності в Україні. Через різницю в мандаті, можливостях та відповідальності уряду й неурядових організацій перша частина огляду представляє урядові практики вимірювань гендерної нерівності, друга – відповідні неурядові донорські та громадські ініціативи.

Визначено, що урядові гендерні вимірювання в Україні мали два активні періоди: 2009–2011 рр. та 2019–2021 рр. У першому з них розпочато практику підготовки гендерних портретів областей, що поширилася та стала масовою, й підготовано базове дослідження з питань можливостей національної системи гендерної статистики України, її напрямів і показників. У другому проведено роботи зі стандартизації показників для гендерних профілів 24 областей України та міста Києва, та з відбору дезагредованих за статтю індикаторів Держстату для моніторингу гендерної рівності.

Встановлено, що найтривалішою й панівною національною практикою гендерних вимірювань є гендерне портретування, здійснене для понад 2/3 областей України та надалі розповсюджене на міста та місцеві громади. Водночас урядові практики з гендерного профілювання та підготовки звітів за наборами розширених показників поширення не набули. Також встановлено, що переважним типом національного інструмента стало зібрання показників кількістю близько 30, згрупованих у 4–6 тематичних напрямів, зазвичай визначених доступними даними Держстату, доступне для застосування за відсутності фахових гендерних аналітиків на місцях. Спроби розробити й застосувати більш деталізовані інструменти гендерного вимірювання не були успішними. За рівнями гендерного вимірювання перевага надавалася загальнонаціональному та місцевому. Прецедентів галузевого гендерного вимірювання та спроб розроблення галузевої гендерної статистики не зафіксовано. Зроблено висновок, що ця прогалина має бути усунута. Також вказано на недостатню координацію практик вимірювання на загальнонаціональному та на місцевому рівнях навіть у разі, коли ці вимірювання здійснював один і той самий відповідальний державний орган.

Визначено, що всі вимірювання, за винятком зведених у статистичному збірнику “Жінки і чоловіки в Україні”, мали іррегулярний характер. Решта замірів за одним і тим самим переліком показників здійснювались однократно або не здійснювались жодного разу.

Огляд підготовано в межах проекту “Жіноча правозахисна моніторингова ініціатива”, виконаного у 2019–2021 роках Київським інститутом гендерних досліджень за підтримки посольства Швейцарії в Україні. Цілі проекту – започаткувати систематичне відстеження ситуації щодо дотримання прав жінок в Україні та закласти підвалини національного моніторингу гендерної рівності.

Ключові слова: *гендерна рівність, політика гендерної рівності, гендерний портрет, гендерний профіль, гендерний паспорт, гендерні вимірювання, гендерні вимірювання в Україні, дезагредовані за статтю дані, гендерні показники, гендерна статистика.*

Постановка проблеми. Україна має власний понад 15-річний досвід гендерного вимірювання на національному та місцевому рівнях. Проаналізувати його й визначити успіхи та прогалини у становленні національної гендерної статистики є ідеєю, яка цілком на часі. Зокрема, це актуально у зв'язку з тим, що сама політика гендерної рівності та недискримінації за статтю (далі – гендерна

політика) в Україні розвивається дуже активно останні п'ять років. Серед її трендів можна виокремити такі три. По-перше, у цей період відбулися серйозні інституційні зміни, серед яких призначення Урядової уповноваженої з питань гендерної політики та її апарату [1]; створення Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків [2], інституціалізація радниць з гендерних питань по галузевих цен-

тральних органах виконавчої влади та обласних державних адміністраціях [3]).

По-друге, значно зросли обсяги діяльності в галузі гендерної політики з боку як уряду, так і місцевого самоуправління. Останніми роками в Україні прийнято понад 20 лише національних програм, стратегій і планів дій з гендерних питань [4, с. 173–180]. Усі вони потребують виконавців на місцях, а також галузевої й місцевої статистичної та іншої інформації, щоб ефективно виконати їх локалізацію – розробити відповідні галузеві й обласні програми та плани, а також індикатори їх ефективного виконання.

По-третє, суттєво змінився сам управлінський ландшафт, важливий для розробки та здійснення гендерної політики. Це сталося унаслідок пакета законодавчих змін, об'єднаних під парасольковими назвами “адміністративна реформа” та “реформа децентралізації”. Унаслідок реалізації відповідних заходів попередні управлінські структури, відповідальні за політику гендерної рівності, зазнали видозмін або скорочення, супроводжуваного впливом підготованих кадрів. А у частині розпочатого у 2017 році створення об'єднаних територіальних громад (далі – громад) на заміну районів – просто потребували призначення таких фахівців з нуля.

Усі три вказані тренди підвищують вимоги до розроблення гендерної політики й надалі – до оцінки та контролю її виконання. А це призводить до посилення запиту на релевантну статистичну, адміністративну, дослідницьку інформацію й дані, актуалізуючи потребу в дискусії щодо необхідних і достатніх для умов України гендерно чутливих показників та бажаної системи гендерної статистики в національному порядку денному.

Аналіз останніх публікацій. Попередні обговорення вітчизняними науковцями питань національної гендерної статистики переважно були зосереджені на:

- бракові даних для повноцінного аналізу гендерної ситуації в Україні [5], зокрема релевантної галузевої статистики й даних на рівні населеного пункту [6];
- потребі удосконалення змісту національної гендерної статистики [7] та організаційних заходах, необхідних для вдосконалення політики рівності на цій основі загалом [8];
- запиті на вдосконалення методології національної гендерної статистики [7; 9], а також оцінці показників гендерної рівності методами математичної статистики [10];
- описі показників офіційної статистики в розрізі гендерної (не)рівності, зокрема в галузях освіти; праці [8; 11; 12; 13], а також міжнародного досвіду організації збирання гендерної статистики на загальнонаціональному та галузевому рівнях [14] (зокрема статистики праці [15]).

Варто вказати, що окреслені питання належать до, скажімо, вступних, пропедевтичних для цієї проблеми. Водночас за незначними (і давніми, [16]) винятками ключові для подальшого розвитку цієї теми питання – необхідна структура національної гендерної статистики, принципи її побудови, вибір ключових доменів (напрямів, галузей); рівні, на яких вона має бути зібрана; добір захищених ознак (розрізів), окрім статі, дані за якими потрібні для ефективної візуалізації нерівностей у межах України; області; окремі населені пункти чи території, галузі та подальше управління ними; нарешті, питання розроблення системи достатніх показників, їх аналітичної доступності, регулярності збирання й організації звітування за ними – все ще не перебувають у фокусі уваги управлінців і науковців.

Мета статті. У пропонованому огляді описані наявні в Україні практики гендерного вимірювання, починаючи з 2009 року; визначені прогалини в інструментах вимірювання, методах та індикаторах гендерної (не)рівності, розроблених для України або тих, що застосовуються у ній; окреслені напрями їх можливої оптимізації. Цей огляд побудований як свого роду інформаційна панель, яку зможуть використовувати дослідники, організації та управлінці для ознайомлення й визначення необхідних їм інструментів.

Вступні зауваження щодо дослідження. Огляд репрезентує частину результатів проекту “Жіноча правозахисна моніторингова ініціатива”, виконаного у 2019–2021 роках Київським інститутом гендерних досліджень за підтримки посольства Швейцарії в Україні [17]. Цілями проекту було започаткувати систематичне відстеження ситуації щодо дотримання прав жінок в Україні та закласти підвалини національного моніторингу гендерної рівності.

Гендерну рівність в цьому огляді розглянуто відповідно до визначення Європейського інституту гендерної рівності, за яким “гендерна рівність – рівні права, обов’язки та можливості жінок та чоловіків, дівчат та хлопців” [18, с. 34] і яка означає, що “інтереси, потреби та пріоритети як жінок, так і чоловіків ураховуються, тим самим визнаючи різноманітність різних груп жінок і чоловіків”. Інші можливі класифікації гендерних груп населення в цьому огляді не розглянуті у зв’язку з відсутністю опублікованої інформації про відповідні вимірювальні практики в Україні.

Джерельну базу огляду склали опубліковані протягом 2009–2021 років методичні, інформаційні та статистичні матеріали, підготовані в рамках реалізації в Україні десяти урядових і неурядових загальнонаціональних проектів із гендерного вимірювання. А саме,

- 1) проектів з визначення бажаної структури та дезагрегованих за статтю даних національної гендерної статистики, які вела Державна служба

статистики України з 2009 по 2011 роки; практик гендерного портретування областей, так само розпочато 2009 року за підтримки або на замовлення низки облдержадміністрацій (далі – ОДА); роботи з відбору показників та підготовки гендерних профілів усіх 24 областей, ініційованої Кабінетом Міністрів України (далі – Кабмін, КМУ) 2019 року; проектом з відбору 226 дезагрегованих за статтю показників для моніторингу гендерної рівності КМУ та Держстату (2020);

2) проектів неурядових громадських організацій та донорських проектів з гендерного вимірювання, таких як гендерна мапа України Жіночого консорціуму України, 2015; декількох проектів із розроблення показників до шаблону гендерного портрета громади, концепції гендерного паспорта й гендерної паспортизації районів та громад, показників Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад; нарешті, гендерних індексів з інструментарію оцінки та розвитку для вимірювання стану гендерної рівності Національного демократичного інституту з міжнародних відносин.

Відповідно, структура цього огляду складається з двох частин: частина 1. Урядові практики вимірювань гендерної нерівності; частина 2. Неурядові (неурядові) донорські й місцеві громадські ініціативи гендерних вимірювань, тобто національні проекти, ініційовані працюючими в Україні донорськими структурами та/або українськими громадськими організаціями. Таку структуру обрано з огляду на суттєві різниці у мандаті, можливостях та відповідальності уряду й неурядових організацій. Це може виявитися важливим при, наприклад, звітуванні держави Україна щодо виконання міжнародних договорів з прав жінок.

Виклад основного матеріалу дослідження. Після тривалої паузи, що почалась із 2011 року та фактично тривала по 2017 рік, вимірювання гендерних нерівностей знов увійшло в порядок денний уряду, донорів та інших зацікавлених сторін [19]. В останні п'ять років актуалізувалися й отримали друге дихання ряд ініціатив з гендерного портретування, профілювання, добору дезагрегованих за статтю показників для моніторингу (не)рівності за статтю. Ці ініціативи наново ставлять важливі питання про:

- прогалини в державних національних і регіональних статистичних даних;
- труднощі в доступі до статистичних та інших диференційованих за статтю даних, зокрема за видами зайнятості та професіями, у сферах оплачуваної праці, соціальної політики, послуг і видів допомог, життя сільських жінок;
- наявність статистичних даних на національному рівні, які, однак, неможливо простежити на місцевому рівні, зокрема на рівнях району й громади;

– брак вірогідних статистичних та будь-яких інших даних щодо відносно нових сфер гендерної політики (наприклад гендерно зумовлене насильство, з огляду на те, що досі лише домашнє насильство є фокусом чинної національної політики, а на інших його видах увага не акцентується);

– можливості розробляти ефективну секторальну гендерну політику у згаданих вище та інших релевантних галузях [20].

При цьому ключовою проблемою є забезпечення потреби в інтерсекційних даних, аби мати можливість використовувати узгоджені дані, дезагреговані на регіональному рівні та за відповідними захищеними характеристиками (наприклад [21, ст. 21]): стать, вік, інвалідність, тип поселення: сільська-міська місцевість, шлюб та цивільне партнерство, вагітність та материнство, дітність, сексуальна орієнтація, релігія/переконання; що дозволить визначати множинні, перехресні форми нерівностей за статтю та, відповідно, управляти ними.

З огляду на окреслений перелік питань ретроспективно оглянемо національні практики гендерного вимірювання під кутом зору можливостей, що вони містять, та прогалин, які бажано заповнити або усунути. Особливу увагу в нашій роботі приділимо аналізу вибору різними стейкхолдерами доменів (напрямів, сфер, галузей) гендерної політики, що піддавались вимірюванню. Ми розглядаємо його як суттєвий маркер того, входить певна галузь в актуальне поле фактично здійснюваної гендерної політики чи зацікавлені сторони розглядають її як маргінальну.

У першій частині огляду повністю представлені всі практики гендерного вимірювання, здійснювані урядом України з часу незалежності (масово – починаючи з 2009 року). Огляд практик гендерного вимірювання, ініціатором або прямим бенефіціаром яких був український уряд, винесено в окрему частину через те, що повноваження й відповідальність уряду за здійснення національної політики рівних прав і можливостей жінок та чоловіків непорівнянні з такими у практиці неурядових організацій, котра слугує швидше зразком можливих моделей реагування на ті чи інші ситуації, і часто є пілотною щодо них. До таких урядових практик відносимо:

1) роботу Держстату (до 2010 року – Державного комітету статистики України (Держкомстату), до 1997 року – Міністерства статистики України) з підготовки окремих тематичних видань з дезагрегованими за статтю даними, починаючи з 1996 року;

2) роботу Держ(ком)стату з визначення напрямів, структури та показників національної гендерної статистики, 2009–2011 рр.;

3) підготовку гендерних портретів областей та (пізніше) міст, ініційовану або підтримувану ОДА, починаючи з 2009 року;

4) ініційовану Кабміном підготовку гендерних профілів усіх 24 областей та міста Києва, 2019 рік;

5) роботу з підготовки Кабміном 226 показників для моніторингу гендерної рівності, 2020 рік.

Практика підготовки Держ(ком)статом тематичних статистичних видань та з дезаггегованими за статтю даними “Жінки та чоловіки в Україні”. Першим систематизованим джерелом дезаггегованих за статтю даних стали тематичні статистичні видання, а пізніше – однойменні регулярні статистичні збірники “Жінки і чоловіки в Україні”. Такі видання були підготовлені й оприлюднені Мінстатом у 1996 році, Держкомстатом у 1998 та 2001 роках. З 2010 року зазначені збірники видаються регулярно з періодичністю що два роки, їх видано вже п’ять [22].

Обидві серії видань є зібранням національних статистичних даних, а не інструментами гендерного вимірювання як такого. Втім структура вказаних видань є показовою щодо аспектів прав жінок та гендерної рівності, котрі можуть бути забезпечені або ні наявністю чи відсутністю дезаггегованих за статтю даних. Перелік розділів статистичного збірника (за структурою першого видання 2010 року, [22]) передбачає шість тематичних напрямів, що стосуються національних вимірювань: 1. Демографічні показники; 2. Охорона здоров’я; 3. Освіта; 4. Зайнятість та безробіття (зазначимо, що близько половини показників тут стосуються політичного представництва); 5. Правопорушення. 6. Жінки та чоловіки регіонів. Тематичний напрям 7 збірника охоплює міжнародні вимірювання, призначені для компаративної статистики.

Загалом збірник містить 86 показників, які описують життєдіяльність людей в Україні з розбиттям за статтю за вказаними напрямами, чисельно розподілених так:

- 23 показника розділу 1;
- 13 показників розділу 2;
- 16 показників розділу 3;
- 21 показник розділу 4, 9 із яких – показники щодо статті посадовців та держслужбовців);
- 5 показників розділу 5.
- 8 показників розділу 6.

Окремо слід вказати на застосовані у збірнику методичні підходи. Його видавці кваліфікують представлений набір показників як гендерну статистику, вказують, що “до збірника включена гендерна статистика у регіональному розрізі”, що ці “показники гендерної статистики є інформаційним джерелом для забезпечення моніторингу з питань становища жінок і чоловіків в країні” та що вміщена у збірнику інформація “представлена у гендерному аспекті”. Вміщені у збірнику дані “про чисельність населення, питому вагу окремих

вікових груп у загальній чисельності населення, середню очікувану тривалість життя, середній вік, чисельність хворих, письменність населення, рівень освіти, підготовку спеціалістів по галузевих групах, чисельність кандидатів та докторів наук, розподіл населення за економічною активністю, рівень безробіття, зайнятість населення по галузях економіки, середньомісячну заробітну плату працівників та злочинність” кваліфікують як дані, представлені у гендерному аспекті [22, с. 4]. Тобто фактично ми не маємо тут розрізень “дезаггегованих за статтю даних”, “гендерних показників” та “гендерної статистики” [23], хоча у світовому обігу всі вказані елементи та поняття вже, звичайно ж, були. Це свідчить про потребу методичного посилення національних статистичних органів у частині підходів, термінів і понять власне гендерної статистики.

Визначення напрямів, структури та показників національної гендерної статистики Держ(ком)статом. Хоча тематичні статистичні видання “Жінки і чоловіки в Україні” на тоді Міністерство статистики України почав випускати з 1996 року, перша серйозна розмова про гендерні вимірювання та їх потребу датується 2009 роком, часом публікації підготованого робочою групою Держкомстату видання “Гендерна статистика України: сучасний стан, проблеми, напрями удосконалення” [16]. Це видання містить перший сформований в Україні розгорнутий перелік статистичних показників, що розробляються з розбивкою за статтю. Авторки видання також поставили низку методично важливих питань, визначальних для галузі та для перспектив становлення гендерної статистики в Україні в цілому. Так, вони вказали на:

– потребу оцінити національну базу з гендерної статистики з погляду її відповідності потребам вітчизняних користувачів;

– вимогу виявляти інформацію, необхідну для розуміння проблем і цілей, пов’язаних з гендерними питаннями, як на передумову для виробництва гендерної статистики;

– політично орієнтований підхід, а не просту дезаггегацию наявних даних за статтю, як на ключовий підхід у становленні національної гендерної статистики;

– потребу в ідентифікації статистичних даних, які необхідно зібрати для відображення гендерних вимірів суспільства, розцінюючи такі дані як інструмент для пробудження розуміння та стимулювання змін, основу розробки політики, програм і проектів, моніторингу й оцінки політичних дій.

Можна сказати, що це був перший і до сьогодні – останній установчий для галузі огляд національних можливостей з упровадження в Україні гендерної статистики, який містить адекватний перелік наразі усе ще невиконаних національних завдань. Крім того, важливо, що це методично

зрілий документ, в якому чітко розрізнені опорні терміни і поняття, як-от “гендерна статистика”, “дезагреговані за статтю дані” тощо (у подальших виданнях з цієї тематики методологічна чіткість була певною мірою втрачена), а також чітко визначені й описані етапи та алгоритм розробки бажаної системи національної гендерної статистики. Зокрема, вказано, що [16, с. 14–15, 21]:

1) перша й необхідна складова процесу розробки гендерної статистики – визначення всіх необхідних в Україні статистичних даних, незалежно від наявності або відсутності їх розробки. Лише після цього як наступний етап можна визначити показники, що розробляються в Україні, та оцінити їх якість. Різниця між наявними та необхідними статистичними показниками передбачає виявлення прогалів у даних, що є найважливішим фактором подальшого розвитку й удосконалення гендерної статистики;

2) ідентифікація гендера та гендерної доцільності – складний процес. Він потребує розуміння того, коли врахування гендерного виміру доцільне і які саме сфери життєдіяльності можуть мати показники, на які гендерні відмінності впливають значно;

3) головним способом підвищити обізнаність статистиків щодо проблем гендерного розвитку на місцевому й загальнонаціональному рівнях та виробництва гендерної статистики є проведення

спільних робочих зустрічей і семінарів з її користувачами та виробниками: розроблення/удосконалення цієї статистичної галузі без співпраці її розробників із користувачами неможливий;

4) і нарешті, національні статистичні служби зобов'язані постійно проводити роботу з перегляду й удосконалення методологічних підходів у галузі гендерної статистики, зокрема з огляду на постійний розвиток європейської та міжнародної статистичної методології у цій сфері. Водночас така діяльність з перегляду має орієнтуватися й на потреби національних користувачів.

Видання “Гендерна статистика України: сучасний стан, проблеми, напрями удосконалення” пропонує бажану структуру національної системи гендерної статистики, визначаючи потрібні для цього напрями. Його розробники зафіксували, що найперші можливості національної гендерної статистики передбачали наявність даних щодо різниць у становищі жінок і чоловіків України за такими п'ятьма доменами: 1) процедура прийняття рішень; 2) економічне життя; 3) освіта; 4) стан здоров'я; 5) насильство. Водночас для опитування 33 національних користувачів гендерної статистики, виконаного для цього самого видання, обрано інші дев'ять доменів, які перетинаються з попередньо визначеними Держстатом як необхідні для національної системи гендерної статистики лише частково (табл. 1, за даними [16, с. 15–16, 24]).

Таблиця 1

Порівняння доменів гендерної статистики за вибором фахівців Держстату, 2009 р.

Домен, попередньо визначені Держстатом як бажані	Домен, визначені Держстатом як бажані для ГС, для опитування користувачів
–	Населення
Процедура прийняття рішень	Участь у громадському житті та прийняття рішень
Економічне життя	Зайнятість і економіка
–	Сім'ї та домашні господарства
Освіта	Освіта
Стан здоров'я	Охорона здоров'я
Насильство	Правопорушення і насильство
–	Життєвий баланс
–	Наука та інформаційно комунікаційні технології

Ця різниця показує, що власне напрями гендерної статистики, оптимальні та достатні для умов України, предметом розгляду не були, обговорювалося переважно їх наповнення показниками. Так, хоча напрями збирання показників гендерної статистики при розробленні анкети опитування національних користувачів були гармонізовані з переліками показників міжнародних організацій, однак респонденти-користувачі все ж не визнали їх достатніми, вказавши на нестачу даних за тими чи іншими напрямками (рис. 1, обраховано авторкою за даними [16, с. 24]; у % вказана пріоритизація доменів).

У результаті урядові розробники запропонували власний розгорнутий перелік зі 117 дезагрегованих за статтю гендерно релевантних показників, згрупованих за шістьма напрямками; ці показники разом мали скласти національну систему гендерної статистики (табл. 2, обраховано авторкою за даними [16, с. 17–20]). Перелік включає абсолютні й відносні (похідні, розрахункові) показники щодо становища жінок і чоловіків в українському суспільстві, дезагреговані за розрізами стать / вік / одиниця вимірювання, які за методологією їх визначення або розрахунку відповідали європейським та міжнародним статистичним стандартам.

Рис. 1. Пріоритизація доменів/напрямів гендерної статистики за потребою у їх наповненні даними, опитування користувачів, 2009 р.

Таблиця 2

Національна система гендерної статистики за пропозицією Держстату, 2009 р.

№ з/п	Домени (рубрикація)	Кількість показників у домені
1	Демографічні показники	27 (7 абсолютних і 20 розрахункових)
2	Охорона здоров'я	16 (9 абсолютних і 7 розрахункових)
3	Освіта	27 (20 абсолютних і 7 розрахункових)
4	Зайнятість та безробіття	27 (19 абсолютних і 8 розрахункових)
5	Соціальний захист	9 (абсолютні показники)
6	Злочинність	11 (абсолютні показники)

3. Підготовка гендерних портретів областей та міст. Загалом понад 15-річний український досвід гендерного вимірювання почався саме з гендерного портретування областей, яке й до сьогодні залишається наймасовішою і найпопулярнішою практикою в галузі національних гендерних вимірювань. Спираючись на доступні дезагреговані за статтю статистичні показники, практика підготовки гендерних портретів областей, розпочата наприкінці 2000-х рр., доволі швидко поширилась та стала загальнонаціональною. Підготовку гендерних портретів областей та (пізніше) деяких міст ініціювали або підтримували ОДА у співпраці або за співініціативи місцевих жіночих громадських організацій. Цю діяльність виконували, часто коштом міжнародних донорів, переважно зазначені місцеві жіночі організації, представниці яких зазвичай не мали аналітичних кваліфікацій, але були зацікавлені у просуванні політики рівності.

Підготовка серії гендерних портретів вибраних областей стартувала у середині 2000 рр. та продовжується і понині. Вже станом на 2009 рік було підготовано гендерні портрети одинадцяти областей: Вінницької, Волинської, Житомирської, Закарпатської, Кіровоградської, Луганської, Ми-

колаївської, Сумської, Херсонської, Хмельницької та Чернівецької [24, с. 6]. Ще кілька гендерних портретів (у Чернігівській, Вінницькій та Дніпропетровській областях) підготовані й опубліковані у 2010 та у 2012 роках.

Структурно гендерні портрети, так само як і надалі гендерні профілі та паспорти, котрі їх замінили, є зібраннями показників. Ознайомлення з ними показує, що йдеться переважно про один і той самий продукт, побудований за однаковими підходами та з використанням схожого переліку показників, покладених в основу портретів, профілів і паспортів. Адже всі процедури цього типу гендерного вимірювання поклалися на доволі обмежені дезагреговані за статтю дані Держ(ком)стату, до повноти яких у гендерних аналітиків є багато запитань. Кабінет Міністрів України двічі робив спроби стандартизувати ці вимірювання на обласному та загальнонаціональному рівнях. Спочатку у 2018 році – ухваливши загальний перелік із 33 показників для гендерного профілювання 24 областей України та міста Києва [25], а у грудні 2020 р. – затвердивши розлогіший перелік із 226 індикаторів, у розрізі яких здійснюється збирання даних для загальнонаціонального моніторингу

гендерної рівності [26]. Розглянемо ці досвіди вимірювання детальніше.

Починаючи з перших же спроб портретувати місцевий рівень стала очевидною нестача даних для адекватного опису місцевої гендерної ситуації та гендерної політики, що має розроблятися як реагування на неї. А переліки запитуваних показників одразу почали розширятися та зазнавати змін. Так, гендерний портрет Чернігівської області [27], який 2010 року підготувала Чернігівська обласна організація Співки жінок України за підтримки Посольства Королівства Норвегія будувався на 31 показникові, згрупованими за п'ятьма тематичними напрямками:

- 1) соціально-демографічні;
- 2) соціально-економічні;
- 3) соціально-політичні;
- 4) соціально-культурні;
- 5) та інші (злочинність).

Із 31 показника лише три, що стосуються політичного представництва, належали до адміністративних, а не статистичних даних (табл. 3, розроблено авторкою за даними [27]). Оскільки цей перелік показників є типовим за кількістю та застосованими розділами статистичних даних, які зацікавленим укладачам вдалося знайти на обласному рівні, наведемо його повністю.

Таблиця 3

Перелік показників гендерного портрета Чернігівської області, 2010 рік

Соціально-демографічні показники	Соціально-економічні показники	Соціально-культурні показники	Соціально-політичні показники	Інші показники
10 показників	11 показників	5 показників	3 показники	2 показники
1. Чисельність населення. 2. Динаміка чисельності постійного населення, тис. осіб. 3. Розподіл постійного населення за статтю та віковими групами, тис. осіб. 4. Розподіл постійного населення за статтю та віком. Вік, років (на 01.01.2010 р.; осіб). 5. Народжуваність, смертність та природний приріст населення, тис. осіб. 6. Розподіл народжених за статтю, тис. осіб. 7. Коефіцієнти народжуваності за віковими групами. 8. Частка дітей, народжених жінками, які не перебували в зареєстрованому шлюбі, % у загальній кількості народжених. 9. Очікувана тривалість життя при народженні. 10. Природний рух населення в містах обласного значення та районах у 2009 р.	1. Розподіл населення за економічною активністю, статтю та місцем проживання у 2009 р., тис. осіб. 2. Навантаження на одне вільне робоче місце, на кінець року; осіб. 3. Працевлаштування не зайнятих трудовою діяльністю громадян. 4. Допомога з безробіття та заробітна плата у грудні; грн. 5. Підготовка та підвищення кваліфікації кадрів у 2009 р. 6. Стан умов праці найманих працівників, на 31.12.2009 р. 7. Пільги та компенсації найманим працівникам за роботу в шкідливих та важких умовах праці за окремими видами економічної діяльності, на 31.12.2009 р. 8. Розподіл найманих працівників за рівнем номінальної заробітної плати у грудні, %. 9. Кількість та номінальна заробітна плата працівників за статтю та видами економічної діяльності у 2009 р. 10. Співвідношення середньої заробітної плати жінок і чоловіків в Україні за 2000–2009 рр. 11. Динаміка співвідношення середньої заробітної плати жінок і чоловіків по Чернігівській області за 2005–2009 рр.	1. Питома вага жінок та чоловіків у загальній чисельності осіб, які навчалися у навчальних закладах різного рівня, на початок навчального року, %. 2. Кількість кандидатів наук. 3. Кількість докторів наук. 4. Кількість осіб, які постраждали від торгівлі людьми у 2009 р. 5. Заходи щодо попередження насильства у сім'ї станом на 01.10.2010 р.	1. Розподіл державних службовців за статтю та категоріями посад станом на I півріччя 2010 р. 2. Розподіл посадових осіб місцевого самоврядування за статтю та категоріями посад станом на I півріччя 2010 р. 3. Депутатський корпус	1. Склад засуджених. 2. Розподіл виявлених осіб, які допускають немедичне вживання наркотиків та психотропних речовин за статтю на кінець року, %

Зрозуміло, такий підхід недостатньо дозволяв зіставляти показники гендерного портрета з тією потребою гендерного розвитку області, яку вони як показники мали б описувати й вимірювати.

Подібна статистична збірка склала й гендерний портрет Вінницької області (теж 2010 року) [28]. Деагреговані за статтю показники цього гендерного портрета були дібрані краще, а до деяких

з них додавалися пояснення, на яку саме потребу гендерного розвитку вони вказують. Однак і ця збірка з 37 показників так само передбачала їх дбір на основі статистично доступної інформації та типологічно мала таке саме групування на [28]:

- 1) соціально-демографічні показники;
- 2) соціально-культурні показники (освіта та здоров'я);
- 3) економічні показники (у розрізі статей);
- 4) політичні показники (у розрізі статей).

Наведені приклади є типовими для гендерного портретування областей. Усі портрети будувалися за одним принципом конструювання показників для місцевої гендерної політики на основі статистично доступної інформації.

Отже, підготовка гендерного портрета області передбачала два основні кроки: 1) збирання в межах області вказаного числа статистичних даних, зазвичай близько 30-ти; 2) визначення й опис виявлених у цих статистичних даних диспропорцій за статтю, співвіднесених зі сферами суспільства, в яких ці диспропорції зафіксовано. Звідси й диспропорція в гендерних портретах усіх областей через переважання демографічних даних, що їх багато збирає та обробляє Держстат з розподілом за статтю, але котрі мало надаються як для аналізу, так і для розробки коротко- й середньострокових місцевих політик гендерного вирівнювання та інклюзії – мети, на яку власне і спрямоване гендерне портретування. Це відзначали й раніше: "...соціально-демографічні показники є чи не єдиною складовою, яка представлена в гендерних портретах всіх областей" [24, с. 7].

Загалом виявити гендерну потребу, на яку раніше не відреагував би Держстат, при цьому підході не було можливим. Залучені до гендерного портретування активістки жіночих організацій відчували цю нестачу необхідних даних і намагалися подолати її. Прикладом цього є досвід формування у 2019 році гендерного портрета міста Львова [29], підготованого Центром "Жіночі перспективи" спільно з управлінням економіки департаменту економічного розвитку Львівської міської ради за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади в рамках спільної діяльності Асоціації міст України (АМУ) та проекту міжнародної технічної допомоги "Партнерство для розвитку міст" (Проект ПРОМІС), впроваджуваного в Україні Федерацією канадських муніципалітетів. Активістки, які готували цей портрет, пішли шляхом максимального розширення доступних на рівні міста показників державної статистики або дотичних, котрі припускали дезагрегацію за статтю або могли мати стосунок до політики рівності. Разом перелік містив понад 70 показників, згрупованих за тими самими напрямками: 1) демографічна ситуація; 2) охорона здоров'я; 3) зайнятість населення; 4) освіта та наука. Крім того, було додано

кілька показників за такими напрямками, як: 5) фізична культура та спорт (три показники); 6) представництво жінок і чоловіків в органах місцевого самоврядування, (два показники). Щодо напрямку 6) протидія гендерно зумовленому насильству показників додано не було. Водночас і цей понад удвічі збільшений проти типової кількості набір показників не привів до більшої ясності щодо гендерних відносин на рівні міста, якщо його попередньо не фіксував Держстат. Механічне збільшення кількості статистичних показників саме по собі не вирішувало проблем кращої та ефективнішої розробки гендерної політики міста.

Утім гендерне портретування виявилось успішною і донині найпоширенішою практикою в умовах регіональної гендерної політики України. Ця понад 15-річна практика дозволила:

- протестувати перелік доступних для більшості областей статистичних показників (зазвичай близько 30-ти, як було зазначено вище);
- укласти узгоджений перелік їх напрямів (зазвичай 4–6), за якими ці показники групуються;
- узвичаїти та зрештою легалізувати практику гендерного портретування як аналітично доцільної процедури місцевої політики.

Водночас жоден із гендерних портретів області не використовувався як моніторинговий інструмент, а виконані за ними вимірювання за обраним переліком показників були разовими. Це не дозволяло відстежувати динаміку навіть за таким, доволі обмеженим переліком показників.

Гендерне профілювання областей. Відпрацьовані багаторічною практикою гендерного портретування статистичні показники були стандартизовані Кабінетом Міністрів України. У 2018 році укладений та ухвалений перелік із 33 позицій, на основі яких Служба віце-прем'єр-міністра України провела повне гендерне профілювання усіх областей України, гендерні профілі яких Кабмін оприлюднив у липні 2019 року [25]. Ці профілі розроблялись як багатофункціональний інструмент, що мав надати можливість побачити й оцінити особливості гендерних проблем на місцях. Гендерні профілі областей відрізнялися від їх гендерних портретів скороченим, але й узгодженим переліком самих показників, а також прецедентом появи адміністративних даних, у тому числі показників виконання політик, на тлі переважного орієнтування на виключно статистичні дані.

Попри завідомо неповне зібрання статистичних показників, які разом перекривали далеко не усі сектори що національної, що місцевої гендерної політики й склали 2/3 цього списку, третина цих показників була неоціненою, бо уперше спрямовувалася на вимірювання та моніторинг дискримінаційної політики за ознакою статі у всіх її вимірах: організаційному й кадровому, у діяльності та в коштах (табл. 4, побудовано за даними [25]).

33 позиції гендерних профілів 24 областей України та міста Києва

Статистичні дані: демографічні, зайнятість, здоров'я, освіта	Адміністративні дані	Дані щодо здійснення гендерної політики
<ol style="list-style-type: none"> 1. Розподіл постійного населення області за статтю, віком та типом поселення. 2. Середній вік жінок і чоловіків за типом поселення. 3. Середня очікувана тривалість життя при народженні за статтю та типом поселення. 4. Етнічний склад населення області. 5. Економічна активність, зайнятість та безробіття населення за місцем проживання. 6. Економічна активність населення за віковими групами, статтю та місцем проживання. 7. Середньомісячна заробітна плата жінок та чоловіків. 8. Вивільнення працівників за видами економічної діяльності та статтю. 9. Коефіцієнт народжуваності жінок вікової групи 15–19 років. 10. Смертність жінок від причин, що пов'язані з вагітністю, пологами та ускладненнями післяпологового періоду. 11. Кількість ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД за статтю. 12. Розподіл випадків смерті за статтю та основними причинами смерті. 13. Розподіл померлих від навмисних самоушкоджень за віком, статтю та типом поселень. 14. Розподіл за статтю керівників навчальних закладів. 15. Кількість та назва ВНЗ, де викладаються гендерні курси (спецкурси). 16. Кількість жінок та чоловіків депутатів обласної ради 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кількість внутрішньо переміщених осіб, зареєстрованих в області. 2. Кількість ветеранів Антитерористичної операції / Операції Об'єднаних сил. 3. Кількість правопорушень. 4. Кількість постраждалих від правопорушень. 5. Кількість зареєстрованих заяв, повідомлень про вчинені правопорушення та інші події, пов'язані з домашнім насильством. 6. Відомості про осіб, які потерпіли від злочинів. 7. Кількість звернень в органи місцевого самоврядування, правоохоронні та судові органи щодо фактів дискримінації за ознакою статі. 8. Інформація про наявну практику реагування, яка застосовується в області, на звернення про факти дискримінації за ознакою статі. 9. Кількість та перелік закладів, які надають допомогу особам, постраждалим від домашнього насильства, у т. ч. із зазначенням кількості місць. 10. Кількість осіб, які отримали допомогу у зазначених закладах 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нормативне забезпечення реалізації гендерної політики. 2. Інституційне та ресурсне забезпечення реалізації гендерної політики. 3. Інформація щодо механізму гендерно орієнтованого бюджетування в області. 4. Інформація про гендерні проекти в області. 5. Досвід проведення моніторингу і оцінки. 6. Координація та інформування. 7. Співпраця з громадським сектором

Тодішня віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України І. Климпуш-Цинцадзе презентувала гендерні профілі як інструменти, спроможні стати важливою складовою стратегій розвитку всіх областей України, державних програм, національних планів дій на рівні регіонів чи громад, використовуватися для аналізу потреб та інтересів різних груп жінок і чоловіків. Ці 33 показники гендерних профілів областей наразі найближче підійшли до потреб національного гендерного вимірювання, передбачивши як адміністративні дані, так і регулярні звітні матеріали галузевих органів влади, відповідальних за політику рівності та недискримінації. На жаль, таке гендерне профілювання було проведено лише один раз і не отримало продовження.

Підготовка Кабміном 226 індикаторів для моніторингу міжнародних зобов'язань з гендерної рівності. 2020 року урядом було затверджено новий перелік індикаторів, у розрізі яких здійснюється збирання даних для моніторингу гендерної рівності [26]. Перелік містить 226 індикаторів, з яких 104 має формувати Держстат, а решту – інші органи державної влади та установи. Цей перелік протягом 2019–2020 рр. формувала урядово-донорська Міжвідомча робоча група з питань гармонізації національних показників гендерної

рівності до міжнародних стандартів [30], до складу якої, крім урядовців, також входили представниці донора, структури ООН Жінки. На відміну від схвалених роком раніше урядом В. Гройсмана гендерних профілів 24 областей України та міста Києва [25, с. 7], це зібрання, як очевидно з назви Міжвідомчої групи, не призначалась ані для розробки внутрішньокраїнової гендерної політики, ані для моніторингу її впровадження.

За повідомленням розробника (Держстату), заявленою метою 226 індикаторів є “впорядкування збирання даних для моніторингу гендерної рівності, зіставних на міжнародному рівні” [31], але не внутрішні цілі розроблення чи моніторингу національної, галузевої, регіональної чи місцевої гендерної політики. Добір показників для цього зібрання виконано з огляду на міжнародні стандарти та вимогу щодо порівнянності даних по Україні з даними інших країн. Його сформовано на підставі переважних запитів міжнародних організацій, зокрема “... на підставі індикаторів гендерної рівності бази даних ЄЕК ООН, Євростату, глобальних і національних індикаторів Цілей сталого розвитку до 2030 року” [31]. Важливі для України правозахисні національні, а також міжнародні зобов'язання, зумовлені ратифікацією чи приєднанням до ключових договорів у галузі прав жінок, при цьому

підході до підготовки переліку до уваги не брались, а їх вимоги до переліку індикаторів включені бути не могли, на відміну від затверджених роком раніше гендерних профілів 24 областей України та міста Києва, де правозахисні позиції уперше були включені як індикатори й де сім останніх позицій якраз передбачають їх вимірювання. Це: 27. Нормативно-правове забезпечення реалізації гендерної політики; 28. Інституційне та ресурсне забезпечення реалізації гендерної політики; 29. Інформація щодо механізму гендерно орієнтованого бюджетування в області; 30. Інформація про гендерні проекти в області; 31. Досвід проведення моніторингу і оцінки; 32. Координація та інформування; 33. Співпраця з громадським сектором [25].

Це значно звужує реальні можливості застосувати Перелік індикаторів, у розрізі яких здійснюється збирання даних для моніторингу гендерної

рівності [26] для власне моніторингових цілей, заявлених у його назві, навіть у порівнянні з попередніми, менш амбітними ініціативами Кабміну щодо вимірювань у галузі політики гендерної рівності та забезпечення прав жінок.

Урядовий перелік індикаторів, у розрізі яких здійснюється збирання даних для моніторингу гендерної рівності, складають дванадцять тематичних напрямів, які є доволі різномірними, як і індикатори, що ці напрями наповнюють. Кількість індикаторів за кожним із тематичних напрямів теж дуже різна (табл. 4). Напрями, що аж надто добре представлені та деталізовані до найнижчого з можливих рівня (як напрям V. Суспільне життя та прийняття рішень), сусідують з тими, в котрих лише декілька показників (як напрям IX. Баланс трудового життя). Це вказує на певну несистемність добору індикаторів до цього переліку.

Таблиця 4

Кількість індикаторів, у розрізі яких здійснюється збирання даних для моніторингу гендерної рівності, за тематичними напрямами

Тематичний напрям	Населення	Народжуваність, сім'я та домогосподарство	Зайнятість та економіка	Освіта	Суспільне життя та прийняття рішень	Здоров'я та смертність	Правопорушення та насильство	Наука та ІКТ	Баланс трудового життя	Соціальний захист	Фізична культура та спорт	Жінки. Мир. Безпека
№ з/п	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Кількість індикаторів	5	29	25	17	48	17	23	6	3	21	6	15

Кількість тематичних напрямів переліку, що розглядається, набагато більша, ніж у структурі традиційних гендерних портретів та/або профілів, які формувалися з 4–6 основних тем, охоплюваних гендерованими даними [18, с. 58]. Як бачимо з табл. 4, при номінально значній кількості показників (226), їх перелік і далекий від повноти, і залишається диспропорційним.

За наповненістю індикаторами напрями можна ранжувати так:

- 1) Суспільне життя та прийняття рішень, 48 індикаторів.
- 2) Народжуваність, сім'я та домогосподарство, 29 індикаторів.
- 3) Зайнятість та економіка, 25 індикаторів.
- 4) Правопорушення та насильство, 23 індикатори.
- 5) Соціальний захист, 21 індикатор.
- 6) Освіта, 17 індикаторів.
- 7) Здоров'я та смертність, 17 індикаторів.
- 8) Жінки. Мир. Безпека, 15 індикаторів.
- 9) Наука та ІКТ, 6 індикаторів.
- 10) Фізична культура та спорт, 6 індикаторів.
- 11) Населення, 5 індикаторів.

- 12) Баланс трудового життя, 3 індикатори.

При вивченні переліку далеко не завжди зрозуміло й обґрунтовано, індикатором чого саме є та чи інша позиція переліку, що саме показник вимірює в контексті політики рівності прав жінок і чоловіків чи на відповідність яким саме міжнародним стандартам спрямований. Зокрема аналіз індикаторів показує значну кількість розподілених за статтю даних щодо працівників різних, із переважанням силових, галузей (48 індикаторів напряму “Суспільне життя та прийняття рішень”). Але не очевидно та не обґрунтовано, на який запит міжнародних статистичних стандартів, інших міжнародних зобов'язань чи внутрішніх політик спрямовано такого роду індикатори.

Крім того, хоча КМУ повідомив про залучення представників громадських організацій до роботи Міжвідомчої групи з питань гармонізації національних показників гендерної рівності до міжнародних стандартів [31], ознайомлення зі складом вказаної групи вказує на їх відсутність [30]. Водночас жіноча громадськість належить до ключових стейкхолдерів – користувачів гендерної статистики. Те, що до складу робочої групи не

включено представниць громадськості й неурядового експертного середовища, які могли б бути носіями запитів на ефективнішу і більш наближену до правозахисної практики внутрішню політику рівності й недискримінації, також може бути причиною дещо звуженого бачення щодо формування цього переліку.

У цілому запропонований перелік сформований не на підставі національних потреб, а на підставі “індикаторів гендерної рівності бази даних ЄЕК ООН, Євростату, глобальних і національних індикаторів Цілей сталого розвитку до 2030 року” [31]. Тобто добір індикаторів здійснювався з того, що вже було. Це безумовний відхід від позицій 2009 року, коли тодішній Держкомстат чітко визначив національні потреби [16], відділяючи їх від потреб зовнішнього звітування, та звернувся до місцевих розробників гендерної політики, поставивши акцент своєї роботи на внутрішньонаціональних запитах.

Проблемою є і те, що відповідальним за збирання даних для моніторингу визначено Державну службу статистики України, яка не має ні мандату, ні методичних можливостей збирати дані за розрізами дискримінації за статтю, меншими, ніж видимі статистично.

Водночас ми не поспішаємо з висновками, що цей підхід є ознакою того, що внутрішня, національна гендерна політика випадає з фокуса уваги чинного уряду та/або донорів. Те, що Держстат очікує від затверджених індикаторів створення умов “для впорядкування збирання даних для моніторингу гендерної рівності, зіставних на міжнародному рівні” [31], не означає відмови від продовження фактично започаткованої в Україні з 2009 року внутрішньонаціональної співпраці з розробки показників, які забезпечать національний моніторинг досягнення рівності.

Висновки. Розглянуті й описані національні практики показують, що Україна має власний суттєвий досвід гендерного вимірювання, накопичила й усталила загальноприйняті інструменти такого вимірювання та може винести певні уроки з їх застосування.

Стартовим як для національних, так і для урядових гендерних вимірювань є 2009 рік, коли, з одного боку, фахівці Держкомстату підготували установче дослідження з питань гендерної статистики України та визначили її доступні домени й показники, а з іншого – коли низка обласних державних адміністрацій за співініціативи місцевих жіночих громадських організацій готувала та видавала гендерні портрети 2/3 областей країни. Мінусами ситуації є те, що ця робота набула згоду й фінансувалася зовнішнім коштом донорів, передовсім Програми розвитку ООН, а не за внутрішньокрайнові кошти; до того ж діяльність не координувалася з одного центру зсередини країни. Крім

того, це була практика разових вимірювань, не планувалося її постійне, регулярне застосування. Також і з цих самих причин загальнонаціональні гендерні вимірювання ніяк не пов’язувалися з вимірюваннями в регіонах; це були два паралельні потоки, що не перетинались і не узгоджувались між собою ні за показниками, ні за доменами.

Друга хвиля урядових гендерних вимірювань стосується 2019–2020 рр., коли уряд дав старт визначенню прийнятної кількості показників та їх стандартизації. Спочатку це була урядова ініціатива з гендерного профілювання всіх областей 2019 року за 33-ма стандартизованими показниками, а роком пізніше – підготовка зібрання з 226 індикаторів, призначених для моніторингу міжнародних зобов’язань з гендерної рівності. Як і у 2009 році, обидві ці ініціативи відбуваються паралельно, не зроблено спроб узгодити 33 показники для областей з 226-ма показниками загальнонаціонального рівня, хоча ініціатор обидвох один і той самий – Кабмін. Цю розузгодженість дуже бажано усунути.

Панівною національною практикою гендерних вимірювань стало гендерне портретування, що з областей у подальші роки було розповсюджено на міста та на громади з появою останніх із 2017 року. (Зазначимо, що зусилля зі стандартизації показників гендерного портрета, а також їх результати представлено й схарактеризовано в другій частині цього огляду, оскільки це був внесок неурядових проєктів.)

З погляду випрацюваних в Україні інструментів гендерного вимірювання переважним типом національного інструмента стала колекція показників, кількістю близько 30, згрупованих у 4–6 тематичних напрямів, зазвичай визначених доступними даними Держстату. Інструмент такого типу здавався прийнятним для застосування в умовах відсутності фахових гендерних аналітиків на місцях; а також у галузях.

Варто зазначити, що спроби розробити та запустити важчі й більш деталізовані інструменти гендерного вимірювання в Україні успішними не були. Зазвичай вони реалізовувалися лише раз і не отримували подальшого поширення. Так, представлені першими в нашому огляді 115 показників 2009 року, запропоновані Держстатом як система національної гендерної статистики, в такому форматі застосовані так і не були, а дані за ними не збиралися жодного разу.

З проаналізованих інструментів також слідує, що структура показників гендерної статистики, як і питання вибору пріоритетних для вимірювання напрямів в Україні за ці понад 15 років все ще не стала предметом фахової розмови. Це очікувано, бо вимірювання залежать від доменів і структури власне гендерної політики, яка і визначає, що саме має вимірюватися. А це проблема, що лежить поза полем та компетенціями статистичних відомств.

За відсутності національного консенсусу та ясності щодо бажаних напрямів політики рівності поширена структура вимірювань як правило калькувалася з напрямів, у які групував показники Держ(ком)стат. Це призводило і до браку власне гендерних показників (коли їх не збирає державна статистика), і до браку осмисленості у виборі самої структури. До порівняння, схожі обговорення у Великій Британії фокусуються саме на обранні необхідних для вимірювання доменів і вже у другу чергу – на доборі самих показників, актуальних для цих доменів [32].

З цієї ж причини гіперзалежності урядових гендерних вимірювань від практики Держстату відсутній національний досвід галузевих гендерних вимірювань при тому, що галузева політика гендерної рівності розвивається в Україні дуже активно, зокрема останні п'ять років, і так само потребує забезпечення гендерно чутливими даними. Наразі ж з трьох рівнів таких вимірювань – національного, галузевого та місцевого – ми бачимо діяльність лише за двома з них, бо саме так групує показники Держстат. Це прогалина, що потребуватиме заповнення.

Список використаних джерел

1. Про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики: постанова Кабінету Міністрів України від 07.06.2017 р. № 390. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/250049925>
2. Про утворення Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.2020 р. № 784. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennya-komisiyi-z-pitan-ko-784>
3. Рябошапка С. Засади створення інституту радників з гендерних питань. Міністерство юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_18167 (дата звернення 30.09.2021).
4. Гендерна політика в нормативно-правових документах / Жуковська Г. Г., Левченко К. Б., Остапенко О. О., Сулова О. І.; за заг. ред. К.Б. Левченко. Ч. 1. Київ, 2020. 186 с. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/18%20-%20PDF/02.2021/genderna-polityka.pdf> (дата звернення 30.09.2021).
5. Атаманюк Е. А. Гендерна рівність у сфері соціально-трудова відносин в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: “Економічні науки”*. 2010. № 4. С. 84–88.
6. Цірдава К. Д. Гендерна проблематика в Україні: суспільно-географічний аналіз. *Наукові записки Херсонського відділу Українського географічного товариства : зб. наук. праць*. Херсон: Гельветика, 2019. Вип. 11. С. 157–165. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/8539?show=ful>
7. Влас А. Гендерна рівність у забезпеченні Цілей сталого розвитку в Україні. *Інформація та культура в забезпеченні сталого розвитку людства: мат. Міжнар. Інтернет-конф. (15 листопада 2017 р.)*. Маріуполь: МДУ, 2018. С. 209–212. URL: http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/685/1/informatsiia_ta_kultura_2017.pdf#page=209 (дата звернення 30.09.2021).
8. Никифорова В. Г., Табанова А. І. Гендерна рівність в Україні: проблеми та шляхи удосконалення. *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць*. 2014. Вип. 2 (53). С. 218–225.
9. Колеснік В. І., Музиченко Ю. А. Міжнародне співробітництво у сфері статистики (за матеріалами 42-ї сесії Статистичної комісії ООН). *Статистика України*. 2011. № 2. С. 69–72. URL: <https://su-journal.com.ua/index.php/journal/issue/view/11/2011-2>
10. Боженко А. А., Акбаш К. С. Аналіз гендерної нерівності в Україні за допомогою показників індексу гендерного розвитку. *Наукові записки молодих учених*. 2018. № 1. URL: <https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/SNYS/article/view/1429/pdf>
11. Слозанська Г. Гендерна статистика для моніторингу досягнення рівності жінок і чоловіків. *Сучасні стратегії гендерної освіти в умовах євроінтеграції: зб. мат. Міжнар. наук.-практ. конф. (10–11 вересня 2020 р.)*. Тернопіль: ТНПУ, 2020. С. 254–257.
12. Ісакова Н. Б. Гендерний паритет у науці: тенденції в світі та в Україні. *Наука та наукознавство*. 2018. № 2. С. 68–90.
13. Мамонова Г. В., Піжук О. І. Гендерні особливості диференціації доходів населення та перспективи забезпечення їх рівності в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 9. С. 174–179.
14. Краснікова К. В., Скорик М. М. Україна в міжнародних системах вимірювання гендерної нерівності. *Статистика України*. 2021. № 2. С. 87–100. Doi: 10.31767/su.2(93)2021.02.09
15. Табанова А. І. Міжнародний досвід як методологічна основа досягнення гендерного паритету в Україні. *Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія “Економіка”*. 2017. № 6 (34). С. 20–24.
16. Галустян Ю. М., Герасименко Г. В., Макарова О. В. Гендерна статистика України: сучасний стан, проблеми, напрями удосконалення. Київ, 2009. 184 с. URL: <https://ua1lib.org/book/2962112/074520?id=2962112&secret=074520>

17. Жіноча правозахисна моніторингова ініціатива: громадська розробка системи моніторингових показників. Київ: Київський інститут гендерних досліджень, 2020. URL: <https://kgsi.org.ua/pro-institut/projects/zhinocha-pravozakhisna-monitoringova-iniciativa-gromadska-rozrobka-sistemi> (дата звернення: 20.04.2021).
18. Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності / ред. кол.: М. Бабак та ін. Вид. оновл. Київ: Вістка, 2021. 170 с. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/17580-20210419.pdf>
19. Можливості національної системи моніторингу прав жінок та гендерної рівності. Національна нарада з гендерного вимірювання. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2021. № 4. С. 150–172.
20. Пекін +25: Паралельний звіт. Україна 2014–2019: наук.-вироб. вид. / за заг. ред. М. Кичоровської-Кебало, М. М. Скорик, О. Б. Давліканової. Київ: ТОВ “Вістка”, 2019. 80 с. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/15878.pdf>
21. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII, станом на 14.08.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
22. Жінки і чоловіки в Україні. 2010, 2012, 2014, 2016, 2018, 2020: стат. зб. / Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_gc_zb.htm
23. Сальникова А., Скорик М., Краснікова К. Світовий досвід вимірювати гендерну нерівність: інформаційно аналітичний огляд. Київ: БО БТ “Київський інститут гендерних досліджень”, 2020. 65 с. (У друці).
24. Гендерний портрет українського суспільства. Аналітичне дослідження / за заг. ред. Н. Світайло, В. Павленка, А. Костенко. Суми: Видавництво СумДУ, 2009. 146 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/324229772.pdf>
25. Реалізація державної політики гендерної рівності. Transition Book. 2019. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/transition_book_gender.pdf
26. Питання збору даних для моніторингу гендерної рівності: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 р. № 1517-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1517-2020-%D1%80#Text>
27. Гендерний портрет Чернігівської області. 2010. URL: http://wu.cn.ua/files/pdf_public/28_gender_portret.pdf (дата звернення 30.09.2021).
28. Гендерний портрет Вінницької області. 2010. URL: <https://www.slideshare.net/wcu/ss-6801474> (дата звернення 30.09.2021).
29. Гендерний портрет міста Львова / ред. О. Волосевич. 2018. URL: https://city-adm.lviv.ua/lmr/lmrdownloads/economy/RA/Gendernyj-portret-m_-Lvova-.pdf (дата звернення 30.09.2021).
30. Про утворення міжвідомчої робочої групи з питань гармонізації національних показників гендерної рівності до міжнародних стандартів: Наказ Державної служби статистики України від 01.03.2019 № 97. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2019/97/97_2019.htm
31. Уряд схвалив індикатори для моніторингу гендерної рівності. Державна служба статистики України. 2020. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-shvaliv-indikator-dlya-monitoringu-gendernoyi-rivnosti>
32. Schmid C. We need a regional picture of gender inequality in the UK. King's College London. 2021. URL: <https://www.kcl.ac.uk/news/we-need-a-regional-picture-of-gender-inequality-in-the-uk> (дата звернення 30.09.2021).

References

1. Pro Uryadovoho upovnovazhenoho z pytan hendernoi polityky: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 07.06.2017 r. № 390 [On the Government Commissioner for Gender Policy. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of June 7, 2017 No. 390]. *www.kmu.gov.ua*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/250049925> [in Ukrainian].
2. Pro utvorennia Komisii z pytan koordynatsii vzaємodii orhaniv vykonavchoi vlady shchodo zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 02.09.2020 r. № 784 [On the establishment of the Commission for coordination of interaction of executive bodies to ensure equal rights and opportunities for women and men. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 02.09.2020 No. 784]. *www.kmu.gov.ua*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennya-komisiyi-z-pitan-koo-784> [in Ukrainian].
3. Ryaboshapka, S. Zasady stvorennia instytutu radnykiv z hendernykh pytan [Principles of creating an institute of gender advisers]. *Ministry of Justice of Ukraine*. Retrieved September 30, 2021 from https://minjust.gov.ua/m/str_18167 [in Ukrainian].
4. Zhukovska, G. G., Levchenko, K. B., Ostapenko, O. O., & Suslova, O. I. (2020). *Genderna polityka v normatyvno-pravovykh dokumentakh [Gender policy in legal documents]*. K. B. Levchenko (Ed.). Part 1. Kyiv: OSCE Project Co-ordinator in Ukraine. Retrieved September 30, 2021 from <https://www.kmu.gov>.

ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/18%20-%20PDF/02.2021/genderna-polityka.pdf [in Ukrainian].

5. Atamaniuk, E. A. (2010). Henderna rivnist u sferi sotsialno-trudovykh vidnosyn v Ukraini [Gender equality in the field of social and labor relations in Ukraine]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriya "Ekonomichni nauky" – Herald of Khmelnytskyi national university. Economic sciences*, 4, 84–88 [in Ukrainian].

6. Tsirdava, K. D. (2019). Henderna problematyka v Ukraini: suspilno-heohrafichniy analiz. [Gender issues in Ukraine: socio-geographical analysis]. *Naukovi zapysky Khersonskoho viddilu Ukrainskoho heohrafichnoho tovarystva: zb. nauk. prats – Scientific notes of the Kherson department of the Ukrainian Geographical Society: coll. papers*, 11, 157–165. Kherson: Helvetica. Retrieved from <http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/8539?show=ful> [in Ukrainian].

7. Vlas, A. (2018). Henderna rivnist u zabezpechenni Tsilei staloho rozvytku v Ukraini [Gender equality in ensuring of the Sustainable Development Goals in Ukraine]. Proceedings from Information and culture in ensuring the sustainable development of mankind: *Mizhnarodna Internet-konferentsiia (15 lystopada 2017 roku) – International Internet Conference*. (pp. 209–212). Mariupol: MDU. Retrieved September 30, 2021 from http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/685/1/informatsiia_ta_kultura_2017.pdf#page=209 [in Ukrainian].

8. Nikiforenko, V. G., & Tabanova, A. I. (2014). Henderna rivnist v Ukraini: problemy ta shliakhy udoskonalennia [Gender equality in Ukraine: problems and ways to improve]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnikh doslidzhen – Socio-Economic Research Bulletin*, 2 (53), 218–225 [in Ukrainian].

9. Kolesnik, V. I., Muzychenko, Yu. A. (2011). Mizhnarodne spivrobotnytstvo u sferi statystyky (za materialamy 42-i sesii Statystychnoi komisii OON) [International Cooperation in Statistics (on the Materials of 42nd Session of the UN Statistical Commission)]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 2, 69–72. Retrieved September 30, 2021 from <https://su-journal.com.ua/index.php/journal/issue/view/11/2011-2> [in Ukrainian].

10. Bozhenko, A. A., & Akbash, K. S. (2018). Analiz hendernoi nerivnosti v Ukraini za dopomohoiu pokaznykiv indeksu hendernoho rozvytku [Analysis of gender inequality in Ukraine using indicators of gender development index]. *Naukovi zapysky molodykh uchenykh – Scientific notes of young scientists*, 1. Retrieved from <https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/SNYS/article/view/1429/pdf> [in Ukrainian].

11. Slozanska, H. (2020). Henderna statystyka dlia monitorynhu dosiahnennia rivnosti zhinok i cholovikiv [Gender statistics for monitoring the achievement of equality between women and men]. Proceedings from Modern strategies of gender education in the context of European integration: *Mizhnarodna nauково-praktychna konferentsiia (10–11 veresnia 2020 roku) – International Scientific and Practical Conference*. (pp. 254–257). Ternopil: TNPU [in Ukrainian].

12. Isakova, N. B. (2018). Hendernyi parytet u nautsi: tendentsii v sviti ta v Ukraini [Gender parity in science: trends in the world and in Ukraine]. *Nauka ta naukoznavstvo – Science and science of science*, 2, 68–90 [in Ukrainian].

13. Mamonova, G. V., & Pizhuk, O. I. (2009). Henderni osoblyvosti dyferentsiatsii dokhodiv naselennia ta perspektyvy zabezpechennia yikh rivnosti v Ukraini. [Gender features of income differentiation and prospects for ensuring their equality in Ukraine]. *Aktualni problemy ekonomiky – Actual Problems of Economics*, 9, 174–179 [in Ukrainian].

14. Krasnikova, K. V., & Skoryk, M. M. (2021). Ukraina v mizhnarodnykh systemakh vymiriuvannia hendernoi nerivnosti [Ukraine in International Systems for Measuring Gender Inequality]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 2, 87–100. Doi: 10.31767/su.2(93)2021.02.09 [in Ukrainian].

15. Tabanova, A. I. (2017). Mizhnarodnyi dosvid yak metodolohichna osnova dosiahnennia hendernoho parytetu v Ukraini [International Experience as a Methodological Basis for Achieving Gender Parity in Ukraine]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriya "Ekonomika" – Scientific Notes of Ostroh Academy National University, "Economics" series*, 6 (34), 20–24 [in Ukrainian].

16. Halustian, Yu. M., Herasymenko, H. V., & Makarova, O. V. (2009). *Henderna statystyka Ukrainy: suchasnyi stan, problemy, napriamy udoskonalennia [Gender statistics of Ukraine: current status, problems, directions for improvement]*. Kyiv [in Ukrainian].

17. *Zhinocha pravozakhysna monitorynhova initsiatyva: hromadska rozrobka systemy monitorynhovykh pokaznykiv [Women's Human Rights Monitoring Initiative: public elaboration of gender monitoring indicators]*. (2020). Kyiv Institute of Gender Studies. Retrieved April 20, 2021 from <https://kgsi.org.ua/pro-institut/projects/zhinocha-pravozakhysna-monitoringova-iniciativa-gromadska-rozrobka-sistemi> [in Ukrainian].

18. Babak, M., Davlikanova, O., Dmitrieva, M., Kozyr, M., Kompantseva, L. & Levchenko, K. et al. (2021). *Hlosarii i tezaurus Yevropeiskoho instytutu z hendernoi rivnosti [Glossary and thesaurus of the European*

Institute for Gender Equality. (Updated ed.). Kyiv: Vistka. Retrieved from <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/17580-20210419.pdf> [in Ukrainian].

19. Mozhlyvosti natsionalnoi systemy monitorynhu prav zhinok ta hendernoї rivnosti. Natsionalna narada z hendernoho vymyriuvannia [Possibilities of the national system for monitoring women's rights and gender equality. National meeting on gender measurement]. (2021). *Sotsiolohiia: teoriia, metody, marketynh – Sociology: theory, methods, marketing*, 4, 150–172 [in Ukrainian].

20. Kychorovska-Kebalo, M., Skoryk, M., & Davlikanova, O. (Eds.). (2019). *Pekin +25: Paralelnyi zvit. Ukraina 2014–2019 [Beijing +25 years on parallel report. Ukraine 2014–2019]*. Kyiv, TOV “Vistka” [in Ukrainian].

21. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy vid 10.12.1971 r. № 322-VIII, stanom na 14.08.2021 r. [Code of Labor Laws of Ukraine of December 10, 1971 № 322-VIII, as of August 14, 2021]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> [in Ukrainian].

22. Zhinky i choloviky v Ukraini. 2010, 2012, 2014, 2016, 2018, 2020: stat. zb. [Women and men in Ukraine. 2010, 2012, 2014, 2016, 2018, 2020: Statistical Yearbook]. (2010, 2012, 2014, 2016, 2018, 2020). *State Statistics Service of Ukraine*. Retrieved from https://ukrstat.org/en/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_gc_zb.htm [in Ukrainian].

23. Salnykova A., Skoryk M., Krasnikova K. (2020). *Svitocyyi dosvid vymyriuvaty hendernu nerivnist: informatsiino analitychnyi ohliad [World experience in measuring gender inequality: an information-analytical review]*. Kyiv: Kyiv Institute of Gender Studies. (In print) [in Ukrainian].

24. Svitailo, N., Pavlenko, V., & Kostenko, A. (Eds.). (2009). *Hendernyi portret ukrainskoho suspilstva. Analitychne doslidzhennia [Gender portrait of Ukrainian society. Analytical research]*. Sumy: Vydavnytstvo SumDU. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/324229772.pdf> [in Ukrainian].

25. Realizatsiia derzhavnoi polityky hendernoї rivnosti [Implementation of state policy of gender equality]. Transition Book. (2019). *eu-ua.kmu.gov.ua*. Retrieved from https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/transition_book_gender.pdf [in Ukrainian].

26. Pytannia zboru danykh dlia monitorynhu hendernoї rivnosti: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 02.12.2020 r. № 1517-r [Issues of data collection for monitoring gender equality: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 02, 2020 No. 1517-r]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1517-2020-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

27. Hendernyi portret Chernihivskoi oblasti [Gender portrait of Chernihiv region]. (2010). *wu.cn.ua*. Retrieved September 30, 2021 from http://wu.cn.ua/files/pdf_public/28_gender_portret.pdf [in Ukrainian].

28. Hendernyi portret Vinnytskoi oblasti [Gender portrait of Vinnytsia region]. (2010). *www.slideshare.net*. Retrieved September 30, 2021 from <https://www.slideshare.net/wcu/ss-6801474> [in Ukrainian].

29. Volosevych O. (Ed.). (2018). Hendernyi portret mista Lvova [Gender portrait of the city of Lviv]. *city-adm.lviv.ua*. Retrieved September 30, 2021 from https://city-adm.lviv.ua/lmr/lmrdownloads/economy/RA/Gendernyj-portret-m_-Lvova-.pdf [in Ukrainian].

30. Pro utvorennia mizhvidomchoi robochoi hrupy z pytan harmonizatsii natsionalnykh pokaznykiv hendernoї rivnosti do mizhnarodnykh standartiv: Nakaz Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy vid 01.03.2019 r. № 97 [On the establishment of an interagency working group on harmonization of national indicators of gender equality to international standards: Order of the State Statistics Service of Ukraine of March 01, 2019 No. 97]. *www.ukrstat.gov.ua*. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2019/97/97_2019.htm [in Ukrainian].

31. Uriad skhvalyv indykatory dlia monitorynhu hendernoї rivnosti. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [The Government has approved indicators for monitoring gender equality. State Statistics Service of Ukraine]. (2020). *www.kmu.gov.ua*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-shvaliv-indikatoridlya-monitoringu-gendernoyi-rivnosti> [in Ukrainian].

32. Schmid, C. (2021). We need a regional picture of gender inequality in the UK. *King's College London*. Retrieved September 30, 2021 from <https://www.kcl.ac.uk/news/we-need-a-regional-picture-of-gender-inequality-in-the-uk>

M. M. Skoryk,

PhD in Philosophy, Senior research fellow,

Director,

Kyiv Institute of Gender Studies,

E-mail: kgsi.org@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4780-8261>

Review of the National Experience of Measuring Gender Inequality in Ukraine, 2009–2021. Part I. Government Practice of Gender Measurements

The review presents the national practice of measuring gender equality in Ukraine since 2009 and identifies gaps in the tools, methods and indicators used for this measurement.

Due to the difference in the powers and responsibilities of governmental and non-governmental sectors, the first part of the review presents state practices for measuring gender inequality, and the second part presents relevant initiatives by non-governmental communities and donors.

It is argued that the state gender measurements in Ukraine had two active periods: 2009-2011 and 2019-2021. The first of them introduced the practice of preparing gender portraits of regions, which became widespread; and prepared a basic overview of the feasibility of creating a national system of gender statistics of Ukraine and its indicators. In the second of them, the government carried out work on standardizing the gender profiles of 25 regions of Ukraine; and the selection of gender-disaggregated indicators for nationwide monitoring of gender equality.

It has been established that the longest-running and most widespread national practice of gender dimension in Ukraine is gender portraiture, which was conducted in more than 2/3 of Ukraine's regions and later spread to cities and local communities. However, tools for gender profiling and reporting on sets of advanced indicators have not become widespread.

It is established that the predominant type of gender measurement tool is a set of indicators, numbering about 30, grouped in 4-6 thematic areas. This set is usually determined from the available data of the State Statistics Service and is available for use in the absence of professional gender analysts. Attempts to use and disseminate more detailed sex measurement tools have failed. According to the levels of the gender measurement, national and local measurements were found to be preferred. There were no precedents for sectoral gender measurement and attempts to develop sectoral gender statistics. It is concluded that this is a gap that needs to be addressed.

It was found that all measurements, except for the statistical collection "Women and Men in Ukraine" were irregular. Measurements on the same list of indicators were carried out once or never.

It is concluded that there is a lack of coordination of measurement practices at the national and local levels, even if it was carried out by the same responsible state body.

The review was prepared within the framework of the Women's Rights Monitoring Initiative project, implemented in 2019-2021 by the Kyiv Institute for Gender Studies with the support of the Swiss Embassy in Ukraine.

Key words: *gender equality, gender equality policy, gender portrait, gender profile, gender passport, gender measurement, gender-disaggregated data, gender indicators, gender statistics.*

Бібліографічний опис для цитування:

Скорик М. М. Огляд національного досвіду вимірювання гендерної нерівності в Україні, 2009–2021 рр. Частина I. Урядові практики гендерних вимірювань. *Статистика України*. 2021. № 4. С. 53–68. Doi: 10.31767/su.4(95)2021.04.06

Bibliographic description for quoting:

Skoryk, M. M. (2021). Ohliad natsionalnoho dosvidu vymiryuvannya hendernoi nerivnosti v Ukraini, 2009–2021 rr. Chastyina I. Uriadovi praktyky hendernykh vymiryuvan [Review of the National Experience of Measuring Gender Inequality in Ukraine, 2009–2021. Part I. Government Practice of Gender Measurements]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 4, 53–68. Doi: 10.31767/su.4(95)2021.04.06